

QUAN HỆ ASEAN - TRUNG QUỐC TRONG LĨNH VỰC VĂN HÓA - XÃ HỘI*

LÊ HOÀNG ANH**

Tóm tắt: Năm 1991, ASEAN và Trung Quốc đã trở thành đối tác đối thoại của nhau. Sự hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc không chỉ giới hạn trong lĩnh vực kinh tế, ngoại giao mà còn mở rộng sang nhiều lĩnh vực khác như văn hoá, giáo dục, du lịch... Có thể nói rằng, hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc đã đạt được những thành tựu tốt đẹp trong hơn 30 năm qua. Cơ chế đối thoại và hợp tác ở các cấp đã được thiết lập, đặt nền tảng vững chắc cho sự tin tưởng về chiến lược giữa hai bên. Các lĩnh vực hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc ngày càng đi vào chiều sâu, chất lượng hợp tác được nâng cao, phạm vi hợp tác được mở rộng. Bài viết nhằm tìm hiểu thực trạng quan hệ giữa ASEAN và Trung Quốc trong lĩnh vực văn hoá - xã hội trong hơn 30 năm qua.

Từ khóa: Trung Quốc, ASEAN, hợp tác, văn hoá, du lịch, giáo dục, môi trường, y tế.

Mở đầu

Năm 1991 đánh dấu sự khởi đầu của quá trình đối thoại ASEAN - Trung Quốc. Năm 1996, Trung Quốc trở thành đối tác đối thoại đầy đủ của ASEAN. Năm 1997, Hội nghị Cấp cao ASEAN - Trung Quốc không chính thức đầu tiên được tổ chức tại Kuala Lumpur, Malaysia, trong đó các nhà lãnh đạo của hai bên đã công bố quyết định thiết lập quan hệ láng giềng tốt đẹp theo định hướng thế kỷ 21 và sự tin cậy lẫn nhau giữa ASEAN và Trung Quốc. Năm 2003, trong số các nước đối tác đối thoại của ASEAN, Trung Quốc đã dẫn đầu

trong việc tham gia Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác ở Đông Nam Á. Hai bên quyết định nâng cấp quan hệ ASEAN - Trung Quốc lên quan hệ Đối tác chiến lược vì hòa bình và thịnh vượng. Vào tháng 12/2008, Trung Quốc đã bổ nhiệm Đại sứ đầu tiên của mình tại ASEAN. Tháng 11/2011, Trung tâm ASEAN - Trung Quốc (ACC) chính thức được thành lập. Với vai trò là trung tâm thông tin và hoạt động một cửa, ACC đã và đang phát huy vai trò của mình để thúc đẩy hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc trong các lĩnh vực thương mại, đầu tư, giáo dục, văn hóa, du lịch, thông tin và truyền thông. Tháng 9/2012, Trung Quốc

* Bài viết này là một phần nghiên cứu thuộc Đề tài cấp Bộ “30 năm quan hệ ASEAN - Trung Quốc: Những vấn đề đặt ra và triển vọng” do TS. Đàm Huy Hoàng làm chủ nhiệm, năm 2021 - 2022.

** Ths. Lê Hoàng Anh, Phòng Nghiên cứu Chính trị và Quan hệ Quốc tế, Viện Nghiên cứu Đông Nam Á

thành lập Phái đoàn thường trực và bắt đầu cử Đại sứ tại ASEAN.

Quan hệ ASEAN - Trung Quốc được triển khai thông qua nhiều cơ chế, bao gồm Hội nghị Cấp cao thường niên, Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao ASEAN - Trung Quốc (PMC+1), các Hội nghị Bộ trưởng hợp tác chuyên ngành... Các chương trình hợp tác được triển khai thông qua các Kế hoạch hành động 5 năm, và hiện nay đang triển khai trên cơ sở Kế hoạch hành động giai đoạn 2021 - 2025 được thông qua vào tháng 11/2020. Để thúc đẩy hợp tác có trọng điểm, Trung Quốc đề xuất các chủ đề hợp tác với ASEAN theo từng năm như Năm Hợp tác Biển 2015, Năm Hợp tác Giáo dục 2016, Năm Hợp tác Du lịch 2017, Năm Hợp tác Sáng tạo 2018, Năm Hợp tác Giao lưu Truyền thống 2019, Năm Hợp tác Kinh tế số 2020, Năm Hợp tác về Phát triển bền vững 2021 và tiếp nối sang năm 2022.

ASEAN và Trung Quốc đã nhất trí công bố năm 2021 là Năm hợp tác bền vững ASEAN - Trung Quốc, theo đó các hoạt động, chương trình hợp tác được triển khai trong các lĩnh vực ưu tiên như y tế công cộng, giáo dục, văn hoá, quản lý thiên tai, biến đổi khí hậu, phát triển nông thôn bền vững và đô thị bền vững.. Các lĩnh vực hợp tác tiêu biểu được triển khai một cách hiệu quả, đem lại lợi ích cho cả ASEAN và Trung Quốc.

1. Lĩnh vực giáo dục:

Hợp tác giáo dục ASEAN - Trung Quốc là lĩnh vực hợp tác quan trọng và là kênh hợp tác hiệu quả giúp thúc đẩy giao lưu thanh niên và kết nối nhân dân ASEAN - Trung Quốc thông qua các hoạt động như Tuần lễ hợp tác giáo dục ASEAN - Trung Quốc (CAECW) thường niên kể từ năm

2008 đến nay, chương trình Học bổng các nhà Lãnh đạo trẻ ASEAN - Trung Quốc (ACYLS) từ năm 2019...

Trung Quốc đã ký các thỏa thuận về trao đổi và hợp tác giáo dục với 10 nước thành viên ASEAN và các thỏa thuận về công nhận lẫn nhau về trình độ và bằng cấp giáo dục đại học với Indonesia, Malaysia, Philippines, Thái Lan và Việt Nam. Số lượng sinh viên 2 chiều hiện nay đã vượt quá 200.000 người⁽¹⁾. Các trường đại học của Trung Quốc đã mở các chuyên ngành bao gồm các ngôn ngữ chính thức của tất cả các nước thành viên ASEAN và thành lập 38 Viện Khổng tử ở các nước ASEAN (tính đến thời điểm tháng 11/2019). Kể từ năm 2008, Tuần lễ Hợp tác Giáo dục Trung Quốc - ASEAN (CAECW) đã được tổ chức 12 lần liên tiếp và dần phát triển thành một nền tảng quan trọng cho hợp tác giáo dục và giao lưu nhân dân giữa ASEAN và Trung Quốc.

Năm 2016 được ASEAN và Trung Quốc thống nhất là Năm Trao đổi Giáo dục ASEAN - Trung Quốc. Một trong những hoạt động chính của Năm Trao đổi Giáo dục ASEAN - Trung Quốc là Tuần lễ Hợp tác Giáo dục Trung Quốc - ASEAN (CAECW) lần thứ 9 được tổ chức tại Quý Dương từ ngày 1 - 4/8/2016. CAECW lần thứ 9 tập trung vào ba chủ đề xuyên suốt, đó là (i) trau dồi kỹ năng và tài năng của Thế kỷ 21, (ii) giao dịch việc làm và khởi nghiệp cho thanh niên, (iii) cải cách và đổi mới giáo dục. Điểm nổi bật của CAECW là Hội nghị Bàn tròn Bộ trưởng Giáo dục Trung Quốc - ASEAN lần thứ 2 vào ngày 3/8/2016, thông qua Thông cáo chung về Phát triển Hợp tác Giáo dục ASEAN - Trung Quốc nhằm hỗ trợ Kế hoạch Công tác ASEAN về Giáo dục giai đoạn 2016 - 2020. Sự kiện kéo dài một tuần với nhiều

hoạt động quan trọng về giáo dục và thanh thiếu niên bao gồm Diễn đàn Giáo dục Thanh niên Trung Quốc - ASEAN lần thứ nhất và Cuộc thi Nói trước công chúng năm 2016, Hội trại Thanh niên Trung Quốc - ASEAN và Chương trình Kết nối và Di động TVET Trung Quốc - Đông Nam Á.

Hợp tác Trung Quốc - ASEAN trong lĩnh vực giáo dục đạt được nhiều kết quả với nhiều hình thức khác nhau:

- Tuần lễ Hợp tác Giáo dục ASEAN - Trung Quốc: đồng chủ trì bởi Bộ Ngoại giao Trung Quốc, Bộ Giáo dục và Chính quyền nhân dân Tỉnh Quý Châu. Hoạt động này được khởi động vào năm 2008.

- Trao đổi Giáo dục ASEAN - Trung Quốc: hoạt động này được khởi động vào năm 2016 và từ đó đến nay đã tổ chức hơn 200 hoạt động trao đổi giáo dục, tăng cường hợp tác giáo dục ASEAN - Trung Quốc và làm sâu sắc hơn giao lưu nhân dân và văn hóa.

- Chương trình trao đổi sinh viên Trung Quốc - ASEAN: tại Hội nghị Bộ trưởng Giáo dục ASEAN - Trung Quốc năm 2010, hai

bên đã nhất trí thực hiện “Kế hoạch tăng gấp đôi số lượng sinh viên trao đổi giữa Trung Quốc và ASEAN lên 100.000 người” vào năm 2020. Từ năm 2010 đến năm 2015, số lượng sinh viên từ 10 nước ASEAN theo học tại Trung Quốc đã tăng từ 49.580 người lên 71.100 người với mức tăng trung bình hàng năm khoảng 7,5%. Đồng thời, số lượng sinh viên Trung Quốc đang du học tại các nước ASEAN đến cuối năm 2015 là 124.178 người, vượt kế hoạch đặt ra⁽²⁾.

- Cơ chế đào tạo giáo dục ASEAN - Trung Quốc: Kể từ năm 2009, Trung Quốc đã gửi tổng cộng 1.198 giáo viên tiếng Trung và 15.319 tình nguyện viên đến các nước ASEAN và cung cấp học bổng Viện Khổng tử cho 6.210 người. Đến cuối năm 2015, Trung Quốc đã mở 31 lớp học Khổng tử tại các nước ASEAN và đào tạo hơn 250.000 sinh viên ngôn ngữ tiếng Trung⁽³⁾. (Xem Bảng 1, 2)

2. Lĩnh vực y tế

Trong lĩnh vực y tế, hai bên hợp tác thông qua cơ chế Hội nghị quan chức cao

Bảng 1: Số lượng sinh viên ASEAN tại Trung Quốc

Quốc gia	Số lượng sinh viên ASEAN tại Trung Quốc	
	2015*	4/2019
Brunei	65	
Cambodia	2.415	
Indonesia	13.215	15.050
Lào	8.074	14.645
Malaysia	6.914	9.479
Myanmar	4.982	
Philippines	3.406	
Singapore	4.969	
Thái Lan	21.531	28.608
Việt Nam	12.177	11.299

Nguồn: Bộ Giáo dục Trung Quốc (moe.gov.cn)

*Số liệu bao gồm cả sinh viên được cấp học bổng

Bảng 2: Số lượng sinh viên trao đổi giữa Trung Quốc và ASEAN năm 2015

Quốc gia	Số lượng sinh viên ASEAN tại Trung Quốc*	Số lượng sinh viên Trung Quốc tại ASEAN	Tổng số sinh viên trao đổi
Singapore	4.865	80.850	85.715
Thái Lan	19.976	30.526	50.502
Malaysia	6.650	10.775	17.425
Indonesia	12.694	750	13.444
Việt Nam	10.031	919	10.950
Lào	6.918	325	7.243
Myanmar	4.733	4	4.737
Philippines	3.343	6	3.349
Cambodia	1.829	23	1.852
Brunei	62	0	62
Tổng	71.101	124.178	195.279

Nguồn: Bộ Giáo dục Trung Quốc (*moe.gov.cn*)

*Không bao gồm sinh viên được cấp học bổng

cấp và Bộ trưởng Y tế ASEAN - Trung Quốc, ký MOU về Hợp tác Y tế tại cuộc họp Bộ trưởng Y tế ASEAN - Trung Quốc lần thứ 4 (năm 2012 tại Phuket, Thái Lan), các hoạt động trao đổi chuyên gia và mời các nước thành viên ASEAN tham gia các khóa đào tạo tại Trung Quốc. Để triển khai MOU thông qua kế hoạch hành động, các ưu tiên hợp tác hàng năm được ASEAN và Trung Quốc nhất trí thông qua tại Hội nghị Quan chức Cấp cao ASEAN - Trung Quốc về Phát triển Y tế (AC-SOMHD) và Hội nghị Bộ trưởng Y tế ASEAN - Trung Quốc. Tại Hội nghị Bộ trưởng Y tế ASEAN - Trung Quốc lần thứ 5 được tổ chức vào ngày 19/9/2014 tại Hà Nội, các Bộ trưởng hoan nghênh hợp tác ASEAN - Trung Quốc trong phòng chống các bệnh truyền nhiễm, đặc biệt là hợp tác phòng chống sốt rét, sốt xuất huyết, HIV/AIDS và phòng chống dịch hạch ở khu vực biên giới. Các Bộ trưởng cam kết tăng cường hợp tác ASEAN - Trung Quốc trong việc nâng cao năng lực cho nhân viên y tế công cộng trong khu vực và trong lĩnh vực y học cổ truyền. AC-SOMHD lần thứ 7 được

tổ chức vào ngày 20/4/2017 tại Brunei Darussalam đã thống nhất về các lĩnh vực ưu tiên cho năm 2017 - 2018.

Đặc biệt trong bối cảnh của dịch bệnh Covid-19, hợp tác ứng phó với Covid-19 được chủ động thúc đẩy ngay từ sớm với việc tổ chức Hội nghị đặc biệt Bộ trưởng Ngoại giao ASEAN - Trung Quốc về Covid-19 (Vientiane, tháng 2/2020). Thông qua các cơ chế do ASEAN khởi xướng và dẫn dắt, Trung Quốc tích cực thúc đẩy các sáng kiến hợp tác với ASEAN ứng phó với Covid-19 và phục hồi toàn diện. Trung Quốc đề xuất tận dụng, phát huy các cơ chế hợp tác hiện có nhằm trao đổi thông tin, kinh nghiệm, hỗ trợ các nước ASEAN nghiên cứu, phát triển vaccine, cung cấp vaccine để đáp ứng với nhu cầu về vaccine Covid-19 của ASEAN, cử chuyên gia y tế đến hỗ trợ các nước ASEAN. Trung Quốc đã triển khai đóng góp 1 triệu USD cho Quỹ ASEAN ứng phó với Covid-19, đề xuất lập cơ chế ứng phó tình huống y tế công cộng khẩn cấp, cam kết trích 5 triệu USD từ Quỹ

Hợp tác ASEAN - Trung Quốc tài trợ cho các chương trình, dự án hợp tác y tế công cộng với ASEAN, hỗ trợ thêm 150 triệu liều vaccine phòng Covid-19 cho các nước ASEAN⁽⁴⁾.

3. Lĩnh vực môi trường

Hợp tác trong lĩnh vực môi trường giữa hai bên được triển khai thông qua Chiến lược hợp tác bảo vệ môi trường ASEAN - Trung Quốc, tổ chức Tuần lễ Hợp tác Môi trường ASEAN - Trung Quốc (từ năm 2011) và thành lập Trung tâm Hợp tác Môi trường ASEAN - Trung Quốc (từ tháng 5/2010) để điều phối các hoạt động nhằm triển khai các chiến lược về môi trường.

Về quản lý thiên tai, Biên bản ghi nhớ giữa Trung Quốc và ASEAN về hợp tác Quản lý Thiên tai đã được ký kết vào ngày 6/10/2014. Với tổng mức viện trợ không hoàn lại đã cam kết là 50 triệu NDT. Biên bản ghi nhớ nhằm hỗ trợ việc thực hiện Hiệp định ASEAN về Chương trình Công tác Quản lý Thiên tai và Ứng phó khẩn cấp (AADMER), hoạt động của Trung tâm Điều phối Hỗ trợ Nhân đạo ASEAN về quản lý thiên tai (Trung tâm AHA), và các chương trình nâng cao năng lực của Ban Thư ký ASEAN về quản lý thiên tai. Để triển khai Biên bản Ghi nhớ, một loạt các cuộc tham vấn đã được thực hiện để xây dựng kế hoạch hành động bao gồm Tham vấn kỹ thuật dự án Hợp tác quản lý thiên tai giữa Trung Quốc và ASEAN.

4. Lĩnh vực văn hóa

Tất cả 10 nước thành viên ASEAN đã ký kết các văn kiện hợp tác văn hóa với Trung Quốc, và biên bản ghi nhớ về hợp tác văn hóa giữa ASEAN và Trung Quốc đã được ký kết vào năm 2005. Kể từ năm

2006, Diễn đàn Văn hóa Trung Quốc - ASEAN đã được tổ chức thành công 14 lần, mở rộng không gian đối thoại và hợp tác trong các lĩnh vực công nghiệp văn hóa, sáng tạo nghệ thuật, di sản văn hóa, dịch vụ công cộng, hoạt động lễ hội và giáo dục nghệ thuật. Trung Quốc đã thiết lập 7 trung tâm văn hóa tại các nước thành viên ASEAN. Các hoạt động khác như China - ASEAN Expo, "Happy Chinese New Year", "Beautiful China" cũng đã nhận được sự chào đón nồng nhiệt của người dân các nước ASEAN và đặc biệt là "Mandarin Fever"⁽⁵⁾ đã không ngừng tăng lên ở các nước thành viên ASEAN.

Giao lưu nhân dân và hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc phát triển mạnh mẽ với nhiều điểm nổi bật. Dưới các hình thức gặp gỡ cấp bộ trưởng, diễn đàn và hội thảo, đào tạo nhân sự, đối thoại văn hóa, triển lãm và biểu diễn nghệ thuật, các năm chủ đề (như năm văn hóa và du lịch), hai bên đã tiến hành hợp tác và trao đổi nhằm nâng cao hiểu biết lẫn nhau và đánh giá cao văn hóa của nhau, và vun đắp tình hữu nghị giữa các dân tộc.

Hợp tác về văn hóa cũng có nhiều tiến triển tốt đẹp thông qua việc triển khai các Kế hoạch hành động về hợp tác văn hóa ASEAN - Trung Quốc. Tại Hội nghị Bộ trưởng ASEAN + Trung Quốc về Văn hóa và Nghệ thuật (AMCA + Trung Quốc) lần thứ 3 vào ngày 25/8/2016 tại Bandar Seri Begawan, các Bộ trưởng ASEAN đã bày tỏ đánh giá cao nỗ lực của Trung Quốc trong hợp tác với AMS trong việc triển khai Kế hoạch hành động về ASEAN, thể hiện sự quan tâm của các nước ASEAN và mong muốn tiếp tục hợp tác với Trung Quốc trong các lĩnh vực văn hóa và nghệ thuật, công nghiệp văn hóa, bảo vệ di sản văn hóa, hệ thống dịch vụ văn hóa công cộng, phát triển

văn hóa và công nghệ, sáng tạo. Năm 2014 được chỉ định là Năm Giao lưu Văn hóa ASEAN - Trung Quốc với nhiều hoạt động khác nhau được tổ chức tại các quốc gia thành viên ASEAN và Trung Quốc. Diễn đàn văn hóa ASEAN - Trung Quốc lần thứ 11 được tổ chức vào ngày 9/12/2016 tại Nam Ninh với chủ đề “Trao đổi và Chia sẻ: Hợp tác và Phát triển Giáo dục Văn hóa và Nghệ thuật của Trung Quốc và ASEAN”.

5. Lĩnh vực du lịch

Trung Quốc và ASEAN là nguồn khách du lịch và điểm đến du lịch quan trọng của nhau. Trung Quốc đã trở thành nguồn du khách lớn nhất đối với các nước ASEAN. Tổng số chuyến thăm lẫn nhau năm 2018 là 55 triệu lượt, năm 2019 đã vượt quá 65 triệu lượt và khoảng 4.500 chuyến bay đi lại giữa Trung Quốc và các quốc gia thành viên ASEAN mỗi tuần kết nối 37 thành phố của ASEAN với 52 thành phố của Trung Quốc⁽⁶⁾. Các quốc gia có lượng khách du lịch đến Trung Quốc nhiều nhất theo thứ tự là Myanmar, Việt Nam, Malaysia, Philippines, Singapore, Thái Lan và Indonesia. Năm 2018, số lượng khách du lịch từ các nước ASEAN đến Trung Quốc là

25,4 triệu người, tăng khoảng 19,3% so với năm trước đó⁽⁷⁾. Mặt khác, số lượng khách Trung Quốc đến ASEAN cũng tăng qua các năm, riêng năm 2020 giảm mạnh do tác động của đại dịch covid (xem Bảng 3).

Du lịch là một lĩnh vực quan trọng trong quan hệ giữa ASEAN và Trung Quốc, là chìa khóa để thúc đẩy sự thịnh vượng, phát triển và xóa đói giảm nghèo. Tuy nhiên, trong 2 năm 2020 và 2021, đại dịch Covid-19 đã tác động không nhỏ đến lĩnh vực du lịch. Mặc dù vậy, trong khuôn khổ hợp tác du lịch ASEAN - Trung Quốc, Trung Quốc và ASEAN đã tổ chức thành công Tháng Văn hóa và Du lịch ASEAN vào tháng 5/2021, Triển lãm Văn hóa và Du lịch ASEAN - Trung Quốc vào tháng 6/2021 và Tuần lễ Văn hóa và Du lịch ASEAN - Trung Quốc vào tháng 12/2021 nhằm thúc đẩy khôi phục lại ngành du lịch vốn chịu ảnh hưởng nặng nề bởi đại dịch Covid-19.

6. Các lĩnh vực khác

Các chương trình hoạt động tăng cường, giao lưu hợp tác thanh niên giữa ASEAN và Trung Quốc được tổ chức thường xuyên, bao gồm Hội trại Thanh niên Trung Quốc - ASEAN, Chương trình Hữu nghị Thanh

Bảng 3. Số lượng khách du lịch Trung Quốc đến ASEAN từ 2011 - 2020

Năm	Số lượng (lượt)
2011	7.320.000
2012	9.280.000
2013	12.650.000
2014	13.060.000
2015	18.600.000
2016	20.340.000
2017	25.280.000
2018	29.120.000
2019	32.280.000
2020	4.000.000

Nguồn: Statista.com (<https://www.statista.com/statistics/645920/tourist-arrivals-in-asean-region-from-china>)

niên GMS và Chương trình Đào tạo Lãnh đạo trẻ ASEAN. Các hoạt động nhằm thúc đẩy sự tin cậy và hiểu biết lẫn nhau giữa thanh niên Trung Quốc và ASEAN, đóng góp vào sự phát triển kinh tế khu vực và hợp tác xã hội.

Trung Quốc đang triển khai một dự án thí điểm về giao lưu nhân dân với tên gọi Chương trình Học bổng lãnh đạo trẻ Trung Quốc - ASEAN. Trung Quốc cũng đã thực hiện Chương trình đào tạo lãnh đạo trẻ Trung Quốc - ASEAN “Nhịp cầu của tương lai”, nhằm đào tạo 1.000 tài năng trẻ ASEAN tại Trung Quốc. Trung Quốc có kế hoạch đào tạo 1.000 nhân viên hành chính và chuyên môn trong lĩnh vực y tế trong khuôn khổ Chương trình Đào tạo nguồn nhân lực Trung Quốc - ASEAN của Con đường tơ lụa về y tế.

ASEAN và Trung Quốc tiếp tục tổ chức các chuyến thăm trao đổi cho các nhân viên truyền thông. Vào ngày 16 - 18/9/2015, Thái Lan đã tổ chức chuyến thăm của Cán bộ Phát thanh viên đến Thái Lan với sự tài trợ của Quỹ Hợp tác ASEAN - Trung Quốc. Chuyến thăm đã giúp người tham gia mở rộng quan điểm của họ về các nhân viên phát thanh truyền hình ASEAN và Trung Quốc và nâng cao năng lực truyền thông của họ bằng cách học hỏi kiến thức và thực tiễn mới, đồng thời chia sẻ kỹ năng và kinh nghiệm giữa các nhà truyền thông ASEAN và Trung Quốc thông qua chuyến thăm này⁽⁸⁾.

Ngoài ra, ASEAN đã ký thỏa thuận hợp tác với Trung Quốc trong lĩnh vực giao thông vận tải vào tháng 11/2004 tại Vientiane, Lào về tăng cường trao đổi chính sách và thông tin, thực hiện các dự án trong lĩnh vực an toàn và an ninh hàng hải, vận tải hàng không, phát triển nguồn

nhân lực. ASEAN cũng đã đề xuất Trung Quốc giúp phát triển mạng đường bộ ASEAN và đường sắt Singapore - Côn Minh. Tuyến đường sắt xuyên Á này chạy từ Singapore qua Malaysia, Myanmar, Thái Lan, Lào, Campuchia, Việt Nam và kết thúc tại Côn Minh (Trung Quốc). Năm 2015, Indonesia đã xin gia nhập và đề xuất kéo dài tuyến đường này đến Indonesia. Đây là dự án quan trọng để tăng cường kết nối đường sắt giữa các nước ASEAN và giữa các nước ASEAN với Trung Quốc.

Trung Quốc đã thành lập Quỹ Hợp tác Đầu tư Trung Quốc - ASEAN vào năm 2013 nhằm tối đa hóa nguồn thu cho các nhà đầu tư và tăng cường hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc để phát triển cùng có lợi. Các lĩnh vực trọng tâm bao gồm cơ sở hạ tầng (gồm đường bộ, đường sắt, viễn thông, dầu khí và đường dẫn khí đốt), năng lượng (bao gồm cả năng lượng tái tạo) và tài nguyên thiên nhiên. Mức đầu tư phổ biến của Quỹ là từ 50 đến 100 triệu USD, chủ yếu là đầu tư mua lại cổ phần để trở thành nhà đầu tư chiến lược. Trong giai đoạn đầu, Quỹ này đầu tư vào 11 dự án như dự án viễn thông ở Campuchia, đầu tư cảng ở Thái Lan, giao thông ở Philippines....

Kết luận

Hợp tác ASEAN - Trung Quốc được triển khai một cách tích cực trên tất cả mọi lĩnh vực từ kinh tế, chính trị, ngoại giao đến văn hóa, giáo dục, y tế, môi trường.... Đặc biệt, hợp tác về văn hóa, giáo dục, y tế đã và đang giúp hai bên tăng cường sự hiểu biết và tin cậy lẫn nhau, thúc đẩy hòa bình và ổn định ở khu vực. Ngày càng có nhiều người Đông Nam Á đến Trung Quốc làm ăn, tìm việc làm và học tập. Trung Quốc coi ASEAN là khu vực đầu tư, kinh doanh và du lịch. Ở các nước ASEAN đã và đang

hình thành nhiều khu dân cư mới của người Hoa, tạo nền tảng hữu hình quan trọng trong quan hệ Trung Quốc - ASEAN.

Tuy nhiên, sự giao lưu về văn hóa và giao lưu nhân dân cũng đang đứng trước không ít thách thức. Sự gia tăng khách du lịch Trung Quốc và số lượng người Trung Quốc đang sinh sống tại các nước ASEAN đem lại những nhân tố mới và không xác định đối với ASEAN, các hành vi văn hóa khác nhau đã dẫn tới những tranh chấp giữa người Trung Quốc với người dân bản địa, làm suy yếu sức mạnh “mềm” của Trung Quốc trong khu vực. Mặc dù Trung Quốc rất nỗ lực thúc đẩy phổ biến Học viện Khổng Tử và Lớp học Khổng Tử tại ASEAN nhưng do những sắc thái mang tính chính trị nhạy cảm nên cho đến nay, về cơ bản các Học viện này chưa đạt được hiệu quả như kỳ vọng. Ngoài ra, một số vấn đề do lịch sử để lại, những vấn đề nhạy cảm về lãnh thổ, sự lấn át về sức mạnh kinh tế, thực trạng về sự tràn lan của hàng giả, các sản phẩm kém chất lượng của Trung Quốc đã và đang khiến một số nước ASEAN vẫn còn dè chừng trong việc tiếp nhận văn hóa Trung Quốc.

Hợp tác du lịch là một phần quan trọng trong quá trình trao đổi văn hóa và hợp tác giữa các nước ASEAN với Trung Quốc. ASEAN và Trung Quốc cần thúc đẩy hợp tác du lịch song phương, qua đó góp phần đẩy mạnh tăng trưởng du lịch và phát triển kinh tế - xã hội toàn diện.

Có thể nói rằng, hợp tác giữa ASEAN và Trung Quốc đã đạt được những thành tựu tốt đẹp trong hơn 30 năm qua. Cơ chế đối thoại và hợp tác ở các cấp đã được thiết lập, đặt nền tảng vững chắc cho sự tin tưởng về chiến lược giữa hai bên. Các lĩnh vực hợp tác giữa Trung Quốc và ASEAN đi

vào chiều sâu, chất lượng hợp tác được nâng cao, phạm vi hợp tác được mở rộng. Việc thiết lập quan hệ Đối tác chiến lược toàn diện sẽ giúp ASEAN và Trung Quốc mở rộng hợp tác khu vực và thúc đẩy hợp tác toàn diện trong nhiều lĩnh vực./

CHÚ THÍCH

1. www.asean-china-center.org/english/2020-03/4613.html, truy cập ngày 23/8/2021.
2. www.asean-china-center.org/english/2020-03/4613.html, truy cập ngày 23/8/2021.
3. <http://vnics.org.vn/Default.aspx?ctl=Article&aID=178>, truy cập 25/7/2020.
4. www.asean-china-center.org/english/2020-03/4613.html, truy cập ngày 23/8/2021.
5. Cơ sở tiếng Trung.
6. www.asean-china-center.org/english/2020-03/4613.html, truy cập ngày 23/8/2021.
7. www.asean-china-center.org/english/2020-02/4251.html, truy cập ngày 23/8/2021.
8. setnas-asean.id/vendor/webarq/admin-lte/plugins/elfinder/files/KS%20Eksternal/Overview-of-ASEAN-China-Relations-June-2017.pdf.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thu Phương, “Trung Quốc gia tăng sức mạnh mềm văn hóa ở khu vực Đông Nam Á”, vnics.org.vn/Default.aspx?ctl=Article&aID=178, truy cập ngày 09/2021.
2. Cao Yunhua, “Chính sách đối với Đông Nam Á của Trung Quốc trong thời đại toàn cầu hóa”, Kỷ yếu Viện Nghiên cứu KHNV Trường ĐH Ritsumeikan số 92, (bản dịch tiếng Nhật).
3. Website của Bộ Giáo dục Trung Quốc: en.moe.gov.cn.
4. Website của Trung tâm ASEAN - Trung Quốc: www.asean-china-center.org/english.
5. Quan hệ đối tác chiến lược ASEAN - Trung Quốc, <https://dangcongson.vn/multimedia/infographic/quan-he-doi-tac-chien-luoc-asean-trung-quoc-597612.html>, truy cập 11/2021.